

בבית המשפט העליון

רע"א 5756/06

בפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

המבקשת: אליהו חברה לביטוח בע"מ

נגד

המשיבות: 1. פי.אד בע"מ
2. קיו.פי.אס איכות חלפים ומערכות בע"מ

בקשת רשות ערעור על פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו מיום 7.6.08 בע"א 1090/06 שניתן על-ידי כבוד השופטת ש' דותן

בשם המבקשת: עו"ד פ.ג. נשיץ- עו"ד נטע היכל

החלטה

א. בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו (השופטת ש' דותן) בע"א 1090/06 מיום 7.6.06, בגדרו נדחה ערעור על החלטת רשם בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו (השופט ש' ברוך) בבש"א 10772/05 מיום 22.12.05. בהחלטה הורה הרשם למבקשת למסור לעיון של המשיבות דו"חות חקירה שנערכו, לטענתה, בעבור חברות ביטוח אחרות, ודו"ח של חוקר דליקות מטעמה שנערך בקשר לנשוא התביעה.

ב. (1) המבקשת - אליהו חברה לביטוח בע"מ (להלן: אליהו), ביטחה את עסקן של המשיבות בפוליסה הכוללת, בין היתר, כיסוי לנזקי דליקה. בלילה שבין 20.3.06 ל-21.3.06 פרצה דליקה במבנה של המשיבות, אשר גרמה לנזקים כבדים למבנה ולתכולתו. לאחר שדרישת המשיבות לשיפוי על-פי הפוליסה נדחתה על-ידי המבקשת, הוגשה על-ידיהן תביעה כנגדה לבית המשפט המחוזי.

(2) בבקשה שהוגשה לרשם, במסגרת קדם המשפט, טען בא-כוח המשיבות, כי כיוון שבמסגרת כתב-ההגנה נטען על-ידי המבקשת שבידה דו"חות חקירה בקשר למשיבות שנערכו בעבור מבטחים קודמים, מבקש הוא להעמיד דו"חות אלה לרשותו. עוד ביקש בא-כוח המשיבות כי יועמד לרשותו דו"ח שערך חוקר דליקות מטעם המבקשת, שעות אחדות לאחר הדליקה.

ג. הרשם קיבל את בקשת בא-כוח המשיבות. באשר לדו"חות החקירה קבע, כי הללו אינם קשורים להליך דנא ולכן אין מקום שלא לגלותם. באשר לדו"ח חוקר הדליקות קבע הרשם, כי מכיוון שמדובר בדו"ח העתיד להפוך לחוות-דעת מומחה בהליך העיקרי, ונוכח זכותן של המשיבות להיערך כיאות, יש להעמיד אף אותו לרשות המשיבות.

ד. על החלטת הרשם עירערה המבקשת לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו.

ה. (1) ביום 7.6.06 דחה בית המשפט המחוזי את הערעור, בפסקו כי זכות העיון במסמכים היא הכלל, ואילו החריג הוא מניעת העיון או דחייתו, ולפיכך קביעת הרשם, כי יש לאפשר עיון בדו"ח חוקר הדליקות מעוגנת בהלכה הנוהגת. בנוסף קבע בית המשפט, כי כיוון שהמבקשת פירטה בכתב הגנתה אירועים שקדמו להוצאת הפוליסה, ושיש בהם כדי להשליך על חלותה, תוך התייחסות למקרי ביטוח קודמים, אין היא רשאית לטעון עתה שלא הוכחה הרלבנטיות של המסמכים, או שיש למנוע מן המשיבות את העיון בהם.

(2) מכאן הבקשה הנוכחית, הטוענת לענין בעל חשיבות עקרונית החורג ממעגל הצדדים: הבקשה מפורטת ומחזיקה לא פחות מ-36 עמודים צפופים. אין רצוני לפקוד אריכות זאת על המבקשת, שבאי-כוחה משתדלים שלא להותיר אבן לא הפוכה ומתנהלת "מלחמת עולם" בינם למשיבות, אך אל מול פסק הדין קמא המחזיק כ-7 וחצי עמודים לא צפופים, ומול החלטת הרשם נשוא ההליך המחזיקה פחות משני עמודים, ניתן לתהות על הפרופורציות.

ו. (1) המבקשת טוענת, כי השאלה האם בית משפט מוסמך להורות במסגרת תיק

מסוים על חשיפת מסמכים חסויים של צד שלישי שאינו מעורב בתיק, היא שאלה עקרונית שלא זכתה לליבון בפסיקה.

(2) שאלה עקרונית נוספת הראויה לליבון, כנטען, היא האם מן הראוי שבית המשפט יכיר בחיסיון החל על דו"ח של חוקר הדליקות, חיסיון שכבר הוכר כנטען בבית המשפט המחוזי בתל-אביב בפרשה אחרת.

(3) עוד נאמר, כי המבקשת מעולם לא טענה או הודתה, שבידיה דו"חות חקירה של חברות ביטוח אחרות העוסקות בתביעות ביטוח שונות של המשיבות, ואף לא טענה כי מבקשת היא לעשות שימוש כלשהו במסמכים אלה.

ז. (1) לאחר עיון בבקשה ובנספחיה, חוששני כי לא אוכל להיעתר לה. אין היא באה בקהלם של המקרים המצדיקים מתן רשות ערעור בגלגול שלישי. אכן, באי-כוח המבקשת, המודעים להלכת ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (מ"מ הנשיא – כתארו אז – שמגר), עותרים כאמור להעטות על הבקשה אדרת של נושאים בעלי חשיבות משפטית כללית, אולם נראה, כי עסקינן במחלוקת הנוגעת לצדדים בלבד. יתר על כן, המדובר בהחלטת ביניים של בית המשפט הדיוני, וכפי שציין הנשיא ברק ברע"א 7095/97 מנורה נ' עזרא (לא פורסם), במקרה זה, שיקול הדעת נתון לערכאה בפניה מתנהל ההליך. ראו גם ד"ר ש' לוין, תורת הפרוצדורה האזרחית: מבוא ועקרונות יסוד, עמ' 181-180, אשר מציין את נטייתו של בית משפט זה שלא להיעתר לבקשות בגלגול שלישי בנושא שעודו בדיון בבית המשפט הקודם. בענין גילוי מסמכים קיימת הלכה מפורשת. ברע"א 4249/98 סוויסה נ' הכשרת הישוב – חברה לביטוח, פ"ד נה(1), 515 נאמר מפי המשנה לנשיא ש' לוין:

"(א) חזקה היא בתביעות פיצויים על נזקי גוף - כמו בתביעות אחרות - שיש מקום לגילוי כללי של מסמכים ולעיון בהם בעתו בין כשמדובר במסמכים 'מועילים' ובין כשמדובר במסמכים 'מזיקים';

(ב) רשאי בית המשפט לסטות מן הכלל האמור אם הוא סבור שעיון במסמכים בשלב מוקדם עשוי להביא את התובע לשיבוש ראיותיו ולא יסייע לחשיפת האמת.

(ג) בהחלטתו לסטות מן הכלל האמור יתן בית המשפט את דעתו למחלוקת כפי שנתגבשה בכתבי הטענות ולשאר נסיבות הענין; יש להניח שהוא יטה יותר לעשות שימוש בשיקול דעת זה שהמחלוקת סבה על עצם קיומו של האירוע נשוא התביעה, מאשר כאשר מדובר בשיעור הנזק בלבד, אך גם בענין זה אין לקבוע מסמרות;

(ד) במקרה מתאים רשאי בית המשפט לעשות שימוש בסמכותו לפי תקנה 119, לעיין בעצמו במסמך ולעמוד על הפער הקיים בין העובדות, כפי שפורטו בכתב התביעה, לבין תיאור העובדות כפי שהוא מופיע בראיה שבמחלוקת;

(ה) החלטת בית המשפט של ערכאה ראשונה בשאלה אם לדחות את העיון במסמך למועד אחר אם לאו נתונה לשיקול דעתו ובית המשפט לערעורים לא ייטה להתערב בה, אלא במקרים נדירים.

(2) יסודה של הלכה זו בגישה הכללית, המוצאת ביטויה בתקנות סדר הדין האזרחי ובפסיקה, והמטילה על בעלי הדין לפעול ב"קלפים גלויים", בלא הפרעות, כדי לחסוך משאבים ובמיוחד משאבים שיפוטניים. הלכה זו תומכת יסודותיה באמור בתקנות 112-122 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984. סטייה מעקרון הגילוי הכללי אפשרית ונתונה לשיקול דעת בית המשפט, כגון אם סבור הוא שעיון במסמכים בשלב מוקדם עלול להביא לשיבוש ראיות מצד התובע, ועל כן לא יסייע לחשיפת האמת. סמכות בית המשפט של ערעור להתערב בהחלטות מעין אלה קיימת, אך הוא ישתמש בה במשורה, בודאי כשהמדובר בגלגול שלישי.

ח. (1) אשר למסמכים הקשורים בתביעות קודמות ובהליכים קודמים שבהם היו המשיבות מעורבות: בבקשה נטען, כי בניגוד לטענתן, לא הצהירה המבקשת מעולם, כי קיימים בידה מסמכים שהם "דוחות חקירה של מבטחת אחרת", כפי שביקשו המשיבות. הרשם נדרש לכך, ודחה את עמדת המבקשת בתמכו יתדותיו בכתב ההגנה.

(2) בית המשפט המחוזי בערעור ציין ש"מתוכן כתב ההגנה ברור כי טענות אלה מבוססות על דוחות חקירה שנערכו בקשר לאותם אירועים, והמבקשת אף הודתה בקיומם של אותם דוחות (תוך הסתייגות מסויימת), אלא שלטענתה היא מנועה מלגלותם, מאחר ונמסרו לעיונה בלבד". לשיטת בית המשפט המחוזי, אם נתקבלו המסמכים בסייג, לא

היה מקום להזכירם, אך אם בחרה המבקשת לחשוף את קיומם, לא תוכל להימנע ממסירתם לעיון המשיבות.

(3) עיינתי בכתב ההגנה. בסעיף 12 לו (עמ' 2) נטען, כי "הוסתר מאליהו (המבקשת – א"ר) כי לתובעות (המשיבות – א"ר) היו נזקים ותביעות ביטוחיות קודמות, בין היתר, תביעה בגין פריצה אשר נדחתה על-ידי חברת ביטוח קודמת מחמת חשד לביום הפריצה מצד התובעות". בסעיף 33.4 לכתב ההגנה (עמ' 12) טוענת המבקשת, כי "הסוכן לא גילה לה, בין היתר, את עברן הביטוחי האמיתי של התובעות, שכלל תביעות לחברות ביטוח בגין נזקים נטענים שונים, אשר אחת מהן נדחתה מחמת חשד למעורבות התובעות באירוע". אכן, המבקשת טענה בענייננו כי לא הודתה בקיומם של דו"חות חקירה ולא טענה כי הם קיימים; לשיטתה, המדובר בחקירות שנערכו על-ידי חוקרים פרטיים, ואף אם הם מחזיקים בדו"חות, אין הם רכושם, ואף לא של המבקשת, אלא של חברות ביטוח אחרות. דו"חות חקירה אלה הם מסמכים חסויים, ועל כן לא ניתן להעבירם; המדובר – כך נטען – במסע דיג.

(4) ואולם, המדובר בהאשמות חמורות כלפי המשיבות, אשר כל בר-דעת מבין שהן אמורות להיות מתועדות, שכן אין להעלות על הדעת כי נטענו בעלמא, ללא תשתית. בית המשפט המחוזי קבע איפוא את אשר קבע, בגדרי השכל הישר ונסיון החיים, על-פי תוכנו של סעיף 12 לכתב ההגנה. אכן, אין בכתב ההגנה ציון בלשון ברורה כי ישנם דו"חות חקירה; אך דומה כי דעת לנבון נקל.

ט. (1) איני רואה גם מקום להתערב בהחלטתו של בית המשפט המחוזי, שלא לשנות מהחלטת הרשם לחשוף את דו"ח חוקר הדליקות. מדובר במקרה של חוקר אשר נשלח למקום התפרצות הדליקה, על-פי השגרה הנהוגה במקרי דליקה. דו"ח זה אכן עתיד להפוך לחוות-דעת מומחה בהליך העיקרי. אמנם, מסמך שהוכן לקראת הליכים משפטיים נהנה מחיסיון; הפסיקה שאוזכרה וצוטטה על-ידי המבקשת חזרה על כך בעקביות: ע"א 327/68 זינגר נ' ביינון, פ"ד כב(2) 605 מפי השופט ויתקון; ע"א 407/73 גיא שור נ' חברת החשמל, פ"ד נט(1) 169 מפי מ"מ הנשיא (כתארו אז) זוסמן; ואף פסק הדין שהילך צעדים גדולים לעבר הגילוי, רע"א 1412/94 הסתדרות מדיציניית הדסה נ' גלעד, פ"ד מט(2) 516 מפי הנשיא ברק. אלא שבפרשת גלעד, כפי שציין בית המשפט המחוזי, נאמר גם:

"אין די בכך שאחת המטרות המשניות שעמדו ביסוד הכנת המסמך היא הצפי של ההליך המשפטי. לדעתנו, תנאי לתחולת החיסיון הינו כי המטרה העיקרית או הדומיננטית בהכנתו הייתה ההכנה לקראת משפט. בכך מושג איזון ראוי בין עקרון הגילוי לחריגיו. אכן, מסמך שהיה נערך בין כה וכה, מטעמים ענייניים שאינם קשורים למשפט צפוי, אינו צריך ליהנות מחיסיון רק משום שאותו מסמך נערך גם משום תרומתו האפשרית למשפט צפוי" (עמ' 523).

ראו גם רע"א 2235/04 בנק דיסקונט נ' אלי שירי מפי השופטת א' פרוקצ'יה (לא פורסם).

(2) המבקשת מתאמצת להיאחז באמרת הרשם לגבי דו"ח חוקר הדליקות כי "אכן נראה שמדובר במהלך שנועד מלכתחילה לקדם תביעה של התובעות" (המשיבות - א"ר). לשיטת המבקשת, נסיבות הכנתו של דו"ח חוקר הדליקות מחילות עליו את החיסיון המוחלט השמור למסמך שהוכן למשפט; ולחלופין, אף אם לא כן, טוענת היא כי לשם גילוי האמת, יש מקום לדחות את מועד הגילוי כדי לסייע בחשיפת האמת (ראו פרשת סויסה), וזאת – למשל – עד לאחר חקירתו הנגדית של הצד שכנגד. המבקשת משווה חוקר דליקות לחוקר פרטי מטעם חברת הביטוח, ועל כן לטענתה ממצאיו חסויים; ומכל מקום, כפירתה של המבקשת בגרסת המשיבות מצדיקה לטעמה, כי גרסתה לא תועמד לעיון המשיבות בטרם חקירתם הנגדית של עדיהן. המבקשת חולקת על אמירת בית המשפט המחוזי באשר לכך שטענותיה סותרות - מזה הכחשת קיומו של דו"ח דליקות, ומזה טענתה כי הוא חסוי, וכנטען "קיימים בידיה ממצאים של חוקר הדליקות (ההדגשה במקור - א"ר) שאינם חייבים להיות ערוכים בצורת דו"ח"; והרי קיומו של דו"ח לא הוכח בתצהיר מטעם המשיבות.

(3) כאמור הנטיה השיפוטית היא "המשחק בקלפים גלויים" למניעת הפתעה והבשלה, אך יתכן מצב של שיקולים "המכחישים זה את זה" (כלשון ד"ר ש' לוי, תורת הפרוצדורה האזרחית, מבוא ועקרונות יסוד, עמ' 150-151), שאז השאלה היא האם הגילוי מתבקש שלא בתום לב ולמטרה זרה. מלאכת האיזון, כפי שמציין המחבר המלומד, אינה קלה (עמ' 152). בענייננו המדובר בנושא גבולי, שקו הגבול בו דק, בין מסמך שהוכן לקראת משפט לבין מסמך שגילוי נדרש על-פי תקנה 112. גבוליות זו נובעת מכך שככל הנראה היחסים בין הצדדים נתאפיינו בחוסר אמון בשלב מוקדם למדי לאחר הדליקה, ומן

הסתם לכך כיוון הרשם באמירתו הנזכרת. ואולם, לא שוכנעתי כי חוקר הדליקות הוזמן כשמטרתה הדומיננטית של הזמנתו היא הכנת משפט בהתאם להלכת גלעד. מצטרפת לכך הכחשתה הלא מובנת של המבקשת באשר לקיומו של דו"ח חוקר דליקות, שהיא מבחינה בינו לממצאים גרידא. ראשית, הרי מטבע הדברים, חוקר מסכם את עבודתו בדו"ח כזה או אחר, ואין זה חשוב כיצד הוא מכתיר את ממצאיו; ושנית, כיצד בידי המשיבות ליתן תצהיר בדבר קיומו של דו"ח, אם לא ישכרו לחוקרים פרטים לבלוש אחר מסמכי המבקשת כדי לאשש זאת, דבר שעל פניו אינו סביר. ואם בסיטואציה גבולית עסקינן, ידה של הגישה הבסיסית המתבטאת בתקנה 112 לתקנות סדר הדין האזרחי, קרי, גילוי – על העליונה. גם ספק בעיני, אף שהתלבטתי בכך, אם בנסיבות של החומרים הרבים שבידי הצדדים וחלופי הזמן, יש באי דחיית הגילוי או העיון כדי לגרום נזק של ממש למבקשת; מכל מקום נושא זה אינו מאלה שערכאה שלישית תתערב בהם. אשר על כן, גם לעיצומו, אין מקום להיעתרות לבקשה אף בהקשר זה. עיינתי גם בהחלטות שיפוטיות שצירפה המבקשת לתמיכה בעמדתה, אך איני סבור כי הנסיבות זהות על פניהן לאלה שנדונו - למשל – בת"א (ת"א) דברשוילי נ' מדינה (לא פורסם) שהביאה המבקשת לסיוע לגישה.

י. נוכח כל האמור, אין בידי להיעתר לבקשה.

ניתנה היום, ב' בשבט תשס"ז (21.1.07).

אליקים רובינשטיין 54678313-5756/06

ט ו פ ט